

ZAWIADOMIENIE KOMISJI**Wytyczne: Wywóz, powrotny wywóz, przywóz rogów nosorożca i wewnętrzny handel nimi**

(2016/C 15/02)

1. Podstawowe informacje na temat ochrony nosorożców oraz zagrożeń na skutek odnotowanego ostatnio wzrostu kłusownictwa i nielegalnego handlu

Gatunki nosorożca są ujęte w załączniku I do konwencji CITES, z wyjątkiem wymienionych w załączniku II populacji nosorożca białego (*Ceratotherium simum simum*) z Republiki Południowej Afryki i Suazi.

Nielegalny handel produktami z nosorożca (zwłaszcza rogami) jest jednym z głównych zagrożeń dla przetrwania tego gatunku. W 2007 r. w Afryce Południowej zabito nielegalnie zaledwie 13 nosorożców, jednak w ciągu ostatnich ośmiu lat nielegalne polowania na nosorożca drastycznie się nasiliły i w 2013 r. zabito 1 004 nosorożce, a w 2014 r. zabito ich 1 215⁽¹⁾.

W związku z 16. posiedzeniem stron konwencji CITES w marcu 2013 r. Sekretariat CITES stwierdził:

„Liczba nielegalnie zabitych nosorożców w Republice Południowej Afryki osiągnęła najwyższy poziom w historii współczesnej i jeśli częstotliwość przypadków kłusownictwa utrzyma się na obecnym poziomie, liczebność populacji spadnie poniżej zrównoważonego poziomu. W odpowiedziach na przesłane stronom powiadomienia nr 2012/014 i 2012/053 wymieniono szereg środków wdrożonych przez strony w celu obniżenia obecnych wysokich poziomów nielegalnych polowań na nosorożca i związanemu z nimi nielegalnemu handlowi rogami. Pomimo tych środków i znacznych zasobów zainwestowanych w zwalczanie kłusownictwa nosorożca i nielegalnego handlu rogami nosorożca, a także mimo godnych pochwały wysiłków podejmowanych przez organy egzekwowania prawa w wielu państwach, liczba nosorożców zabijanych nielegalnie co roku wzrasta w alarmującym tempie.

Nielegalny handel rogiem nosorożca jest nadal jednym z najlepiej zorganizowanych rodzajów działalności przestępczej, z jakimi mierzy się obecnie CITES. Istnieją podstawy, by sądzić, że w kłusownictwo nosorożców i nielegalny handel rogiem nosorożca zaangażowane są zorganizowane grupy przestępcze. Grupy te działają w państwach zasięgu występowania nosorożca, jak również w Europie, gdzie miały miejsce kradzieże rogów nosorożca z muzeów, domów aukcyjnych, sklepów z antykami i z pracowni preparacji zwierząt. Zająć dokonano również w Australii, Specjalnym Regionie Administracyjnym Hongkong i na Filipinach. W lutym 2012 r. w Stanach Zjednoczonych Ameryki aresztowano siedem osób pod zarzutem nielegalnego obrotu rogiem nosorożca. Nielegalny handel rogiem nosorożca stał się poważnym problemem i rozprzestrzenił się na różnych kontynentach. Aby skutecznie przeciwdziałać temu zagrożeniu, konieczne są wzmożona współpraca międzynarodowa i dobrze skoordynowane działania organów ścigania”⁽²⁾.

Równoległe do tego gwałtownego wzrostu kłusownictwa odnotowano w całej UE działania podmiotów przestępczości zorganizowanej mające na celu zdobycie rogów nosorożców i handel nimi. W odpowiedzi Europol podjął konkretne działanie ukierunkowane na nielegalny handel rogami nosorożców na terenie Unii⁽³⁾.

Przed przyjęciem pierwszej wersji wytycznych w lutym 2011 r. wiele państw członkowskich odnotowało wzrost liczby wniosków o świadectwa do celów handlu wewnętrznego i powrotnego wywozu rogów nosorożca prezentowanych jako „antyki” lub „przetworzone okazy”. W wielu przypadkach dochodzenie wykazało, że motywacją nabywcy miała niewiele wspólnego z artystycznym charakterem przedmiotów. Wskazywał na to fakt, że ceny oferowane za takie produkty w domach aukcyjnych były głównie powiązane z ich masą, a nie z jakimkolwiek innym elementem. Ceny te osiągały bardzo wysoki poziom i nie miały związku z artystycznymi walorami produktów.

Po tym, jak Wielka Brytania i Niemcy we wrześniu i październiku 2010 r. przyjęły ścisłą interpretację przepisów unijnych dotyczących handlu takimi produktami z krajami spoza Unii, inne państwa członkowskie odnotowały, że otrzymują wnioski o wydanie świadectw powrotnego wywozu lub wnioski o udzielenie informacji na temat tego, jak takie wnioski zostałyby przez nie rozpatrzone, co sugeruje, że niektórzy przedsiębiorcy próbują ominąć system brytyjski i niemiecki i dowiedzieć się, jak w najłatwiejszy sposób dokonać powrotnego wywozu tych produktów z UE.

Ponadto w zeszłym roku miały miejsce na niespotykaną skalę kradzieże rogu nosorożca z muzeów, domów aukcyjnych, sklepów z antykami i z pracowni preparacji zwierząt. W trzynastu państwach członkowskich UE Europol odnotował pięćdziesiąt przypadków kradzieży (w tym 10 prób), w wyniku których skradziono 60 okazów. Jest prawdopodobne, że jeszcze więcej przypadków kradzieży nie zostało zgłoszonych Europolowi z różnych względów.

⁽¹⁾ https://www.environment.gov.za/mediarelease/molewa_waragainstopoaching2015

⁽²⁾ <http://www.cites.org/eng/cop/16/doc/E-CoP16-54-02.pdf>

⁽³⁾ <https://www.europol.europa.eu/content/press/europol-and-ireland-identify-organised-crime-group-active-illegal-trading-rhino-horn-9>

Istnieją podstawy, by sądzić, że za większość tych przestępstw może być odpowiedzialna jedna z zorganizowanych grup przestępczych (ZGP). Jedna trzecia skradzionych rogów została bezpośrednio przypisana tej ZGP i jak dotąd żadna z innych ZGP nie została wskazana jako działająca w tym obszarze przestępczości.

Ta ZGP zazwyczaj sprzedaje produkty pośrednikom, którzy wydają się odpowiedzialni za zwiększenie liczby wniosków o wydanie świadectw i zezwoleń na handel rogami nosorożców.

Członkowie ZGP regularnie uczestniczą w aukcjach i odwiedzają antykwariuszy z zamiarem nabycia, jeśli nie skradzenia, oprawionych lub przetworzonych rogów nosorożca. Podejrzewa się ich o przekazywanie produktów pośrednikom, którzy zasilają rynek chiński i wietnamski.

Stwierdzono, że od momentu wprowadzenia ograniczenia handlu rogami nosorożców na aukcjach w Zjednoczonym Królestwie ZGP skoncentrowała się na domach aukcyjnych w innych państwach członkowskich.

Istnieje silne domniemanie, że rogi nosorożca, w szczególności te prezentowane jako antyki lub przetworzone okazy, mogą być ponownie wywożone z UE w celu zaspokajania popytu na rogi nosorożców w medycynie azjatyckiej. Handel ten mógłby dalej stymulować popyt na takie produkty w tym regionie i utrzymywać ceny na wysokim poziomie lub przyczynić się do ich wzrostu. Z kolei tak duży popyt na cenne produkty tworzy lukratywny rynek, bardzo atrakcyjny dla kłusowników i nielegalnych handlarzy. Sytuacja ta może zachęcać ich do kontynuowania działalności przestępczej, co może jeszcze bardziej zagrozić ochronie pozostałej populacji nosorożca.

Jest zatem konieczne, aby państwa członkowskie nadal stosowały przepisy UE dotyczące handlu dzikimi zwierzętami w sposób, który chroni gatunki i gwarantuje ich zachowanie. Oczekuje się, że ściśle przestrzeganie przepisów może zmusić tę ZGP do podjęcia rozpaczliwych działań w celu zdobycia rogu nosorożca, czyniąc ją bardziej podatną na czynności organów ścigania.

Na konferencji CITES CoP16 przyjęto decyzję 16.84, zgodnie z którą strony powinny:

- „f) wprowadzić środki krajowe, w stosownych przypadkach w celu wsparcia wdrażania konwencji CITES, aby uregulować wewnętrzny handel okazami nosorożca, w tym wszelkimi okazami, co do których można stwierdzić na podstawie załączonego dokumentu, opakowania, oznaczenia, etykiety lub na podstawie innych okoliczności, że są częścią nosorożca lub produktem od niego pochodnym;
- g) rozważyć wprowadzenie surowszych środków krajowych regulujących powrotny wywóz produktów z rogu nosorożca z jakiegokolwiek źródła”.

Sekretariat Konwencji CITES zwołał posiedzenie grupy zadaniowej ds. wdrożenia przepisów dotyczących nosorożca w Nairobi (Kenia) w dniach 28 – 29 października 2013 r. (1). W spotkaniu uczestniczyli różni eksperci oraz przedstawiciele z 21 krajów, w których ma miejsce kłusownictwo nosorożca i nielegalny handel rogami nosorożców. Według strategii i proponowanych działań:

„1. Wszystkie strony powinny [...]

- k) wdrożyć środki mające na celu monitorowanie działalności domów aukcyjnych prowadzących aukcje i handel antykami w celu uniemożliwienia nielegalnego handlu rogami nosorożca;”.

Unijne ramy regulacyjne w zakresie handlu dziką fauną i florą należy interpretować w świetle ich celów i zasady ostrożności oraz z należyтым uwzględnieniem wiedzy na temat ostatnich wydarzeń. Ponadto, ponieważ wydaje się, że w wielu państwach członkowskich niektóre przedsiębiorstwa handlowe podejmują skoordynowane próby nabycia rogów nosorożców w UE w celu (powrotnego) wywozu do Azji Wschodniej, konieczne są wytyczne, aby zapewnić istnienie wspólnego podejścia we wszystkich państwach członkowskich w odniesieniu do wywozu i powrotnego wywozu produktów tego rodzaju (zob. sekcja 3 poniżej).

Wzywa się państwa członkowskie do zwrócenia szczególnej uwagi na wnioski dotyczące wewnątrzunijnego handlu rogami nosorożców z uwagi na to, że mogą one być również wykorzystywane przez podmioty w celu nabywania tych produktów i dalszego nielegalnego handlu nimi na terenie Azji, lub w celu otrzymania świadectw, które mogłyby następnie zostać wykorzystane niezgodnie z przeznaczeniem. Zalecenia dotyczące obsługi tych wniosków przedstawiono w sekcji 4 poniżej.

Ponadto konieczne są wytyczne w odniesieniu do wniosków o przywóz do UE produktów z nosorożca prezentowanych jako „trofea myśliwskie” (sekcja 5).

2. Status niniejszego dokumentu

Jest to dokument zawierający wytyczne przygotowane przez służby Komisji i jednomyślnie zatwierdzony przez unijny Komitet ds. Handlu Dziką Fauną i Florą ustanowiony na podstawie art. 18 rozporządzenia Rady (WE) nr 338/97 (2), a zatem przez właściwe organy państw członkowskich Unii.

(1) Zob. <http://cites.org/sites/default/files/notif/E-Notif-2014-006A.pdf>

(2) Dz.U. L 61 z 3.3.1997, s. 1.

Choć stanowi on wyraz tego, jak służby Komisji i państwa członkowskie interpretują i zamierzają stosować rozporządzenie (WE) nr 338/97 oraz środki, które ich zdaniem stanowią najlepszą praktykę, to nie ma on mocy prawnej. Podlega on prawu Unii, w szczególności przepisom rozporządzenia (WE) nr 338/97.

Dokument ten zostanie opublikowany przez służby Komisji i może zostać opublikowany przez państwa członkowskie.

Przeglądu dokumentu dokona unijny Komitet ds. Handlu Dziką Fauną i Florą w drugim półroczu 2016 r.

3. Wytyczne dotyczące interpretacji przepisów UE dotyczących wywozu i powrotnego wywozu rogu nosorożca: wnioski o zezwolenia na podstawie art. 5 rozporządzenia (WE) nr 338/97

Akty prawa Unii należy interpretować zgodnie z ich celami. Art. 1 rozporządzenia (WE) nr 338/97 stanowi, że celem tego rozporządzenia jest „ochrona gatunków dzikiej flory i fauny oraz zagwarantowanie ich zachowania poprzez regulację handlu nimi”. Przepisy tego rozporządzenia należy zatem interpretować w sposób spójny ze wspomnianym celem.

Zgodnie z art. 191 ust. 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) unijna polityka ochrony środowiska musi być oparta na zasadzie ostrożności. Zgodnie z tą zasadą, gdy zachodzi podejrzenie ryzyka spowodowania szkody dla społeczeństwa lub środowiska przez dane działanie lub politykę, przy braku dowodów naukowych, że to działanie lub polityka są szkodliwe, ciężar dowodu, że są one nieszkodliwe, spoczywa na podmiotach podejmujących te działania lub prowadzących tę politykę. Zasada ma na celu zapewnienie wyższego poziomu ochrony środowiska dzięki podejmowaniu decyzji o charakterze zapobiegawczym w przypadku ryzyka. W praktyce zakres tej zasady jest szeroki i obejmuje także politykę ochrony konsumentów, unijne przepisy dotyczące żywności, zdrowia ludzi, zwierząt i roślin.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, zasada ostrożności ma zastosowanie między innymi do interpretacji i stosowania unijnego dorobku prawnego dotyczącego środowiska, a zatem również do interpretacji i stosowania rozporządzenia (WE) nr 338/97.

Państwa członkowskie powinny stosować zasadę ostrożnościową w ramach przysługującego im zakresu swobodnego uznania zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 338/97. W tym względzie powinny one odnieść się do komunikatu Komisji z dnia 2 lutego 2000 r. w sprawie zasady ostrożności ⁽¹⁾, w którym wymieniono okoliczności konieczne dla jej prawidłowego stosowania.

Zgodnie z art. 5 ust. 2 lit. d) rozporządzenia (WE) nr 338/97 przy ocenie wniosków dotyczących wywozu i powrotnego wywozu rogu nosorożca, instytucje zarządzające muszą mieć pewność „po konsultacjach z właściwym organem naukowym, że z ochroną gatunku nie wiążą się żadne inne czynniki, które przemawiają przeciwko wydaniu zezwolenia na wywóz”. Przepisy te mają zastosowanie do wniosków o wydanie zezwoleń na wywóz oraz powrotny wywóz okazów gatunków z załącznika A i załącznika B.

Ten warunek dotyczy wszystkich okazów rogu nosorożca, niezależnie od tego, czy są one uważane za „okazy przetworzone” czy też nie.

Służby Komisji oraz unijny Komitet ds. Handlu Dziką Fauną i Florą uważają, że w obecnych okolicznościach, w świetle zasady ostrożności, oraz o ile nie pojawią się rozstrzygające dowody naukowe o wymowie przeciwnej, państwa członkowskie powinny wziąć pod uwagę, że istnieją poważne czynniki związane z ochroną nosorożca przemawiające przeciwko wydawaniu zezwoleń na wywóz i powrotny wywóz.

W związku z powyższym służby Komisji oraz unijny Komitet ds. Handlu Dziką Fauną i Florą uważają za słuszne, aby państwa członkowskie wprowadziły środek tymczasowy, zgodnie z którym nie będą wydawane zezwolenia na wywóz lub powrotny wywóz rogów nosorożca, z wyjątkiem przypadków, gdy jest oczywiste, że zezwolenia będą stosowane do legalnych celów, w przypadkach takich jak:

1. przedmiot jest częścią rzeczywistej kulturalnej lub artystycznej wymiany towarów między renomowanymi instytucjami (np. muzeami);
2. instytucja zarządzająca danego państwa członkowskiego jest przekonana, że dany przedmiot jest uznanym dziełem sztuki i jest pewna, że ze względu na swoją wartość nie zostanie on wykorzystany do innych celów;
3. przedmiot ten nie został sprzedany i stanowi część dziedzictwa transportowanego w ramach przenosin rodziny lub jako część zapisu; lub
4. przedmiot jest częścią projektu badawczego prowadzonego w dobrej wierze.

⁽¹⁾ COM(2000) 1 final (dotychczas nieopublikowany w Dzienniku Urzędowym).

Stosuje się dodatkowe wymogi w odniesieniu do (powrotnego) wywozu do Chin: wnioski o zezwolenia na wywóz lub powrotny wywóz rogów nosorożca do Chin należy odrzucać z uwagi na fakt, że ustawodawstwo krajowe w Chinach zakazuje przywozu i handlu wewnętrznego rogami nosorożca⁽¹⁾. Obejmuje to przedmioty przedkonwencyjne i artystyczne. Jedyny wyjątek od tego zakazu stanowią rogi opracowane i przywożone jako trofeum myśliwskie⁽²⁾.

System ten stosuje się w odniesieniu do Chin kontynentalnych, ale nie do Hongkongu, Makao i Tajwanu, których ustawodawstwo zezwala na handel rogami nosorożców zgodny z przepisami CITES.

Przed wydaniem zezwolenia na wywóz na warunkach określonych w niniejszej sekcji dane państwo członkowskie powinno poinformować o tym organy CITES kraju przeznaczenia oraz sprawdzić, czy zgadzają się one na przywóz tego okazu. Należy sprawdzić i zarejestrować tożsamość eksportera i importera (np. przechowując kopie ich dokumentów tożsamości).

4. Handel wewnątrzunijny: wytyczne dotyczące wdrożenia art. 8 ust. 3 rozporządzenia (WE) nr 338/97 w odniesieniu do rogów nosorożca

Przed przyjęciem pierwszej wersji niniejszych wytycznych państwa członkowskie otrzymywały coraz więcej wniosków o przyznanie świadectw dla wewnątrzunijnego handlu rogami nosorożców zgodnie z art. 8 ust. 3 rozporządzenia (WE) nr 338/97. Wytyczne na szczeblu UE są konieczne, aby zagwarantować, że wnioski te będą rozpatrywane w sposób spójny w całej UE.

1. Ważne jest, po pierwsze, by podkreślić zasadę ogólną, że handel wewnątrzunijny okazami z załącznika A jest zakazany na podstawie art. 8 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 338/97. Art. 8 ust. 3 upoważnia państwa członkowskie do odstąpienia od tego zakazu, jeżeli spełnione są pewne warunki (wymienione w lit. a)–h))⁽³⁾. Jednak ze słowa „może” użytego w art. 8 ust. 3 wynika jasno, że państwa członkowskie nie są zobowiązane do przyznawania świadectw dla wewnątrzunijnego handlu, w momencie gdy te warunki są spełnione (chyba że wymaga tego prawo Unii, jak na przykład przy wymogu stosowania zasady proporcjonalności). Przy podejmowaniu decyzji o przyznaniu lub odmowie przyznania świadectwa organ musi wykorzystać swoją swobodę decyzyjną w odpowiedni sposób.

W rezultacie nie można uznać, że art. 8 ust. 3 przyznaje prawo do otrzymania świadectwa dla wewnątrzunijnego handlu każdemu wnioskodawcy, nawet jeśli jeden z warunków określonych w lit. a) – h) jest spełniony. Ponadto, art. 8 ust. 3 jest objęty zasadą ostrożnościową i, jak to zostało omówione powyżej, ciężar dowodu wykazującego legalność i spójność transakcji z celami rozporządzenia Rady (WE) nr 338/97 spoczywa na wnioskodawcy.

Po otrzymaniu wniosku o handlowe wykorzystanie rogu nosorożca w UE na podstawie art. 8 ust. 3 państwo członkowskie ma prawo na podstawie przepisów Unii odmówić wydania świadectwa, nawet jeżeli jeden z warunków określonych w lit. a) – h) jest spełniony, jeżeli odmowa ta była zgodna z zasadą proporcjonalności (tzn. odmowa jest właściwa w świetle celów ochrony gatunków dzikiej flory i fauny oraz by zapewnić ich zachowanie, oraz odmowa ta nie wykracza poza to, co jest konieczne do osiągnięcia tego celu). Służby Komisji oraz unijny Komitet ds. Handlu Dziką Fauną i Florą są zdania, że ma to miejsce, jeżeli legalność i zgodność transakcji z celami rozporządzenia (WE) nr 338/97 nie zostały jednoznacznie wykazane przez wnioskodawcę.

Bez uszczerbku dla poprzedniego ustępu oraz ze względu na sytuację opisaną w pierwszej części niniejszego dokumentu, państwa członkowskie powinny, jako środek tymczasowy, zgodnie z art. 8 ust. 3 zasadniczo nie wydawać świadectw w odniesieniu do rogów nosorożca.

2. Jeżeli, pomimo zaleceń przedstawionych powyżej, przepisy w prawie krajowym danego państwa członkowskiego nie zezwalają jego organom na odrzucanie wniosków o świadectwa dla handlu wewnątrzunijnego w odniesieniu do rogów nosorożca, jak określono powyżej, należy zastosować poniższe zalecenia.

⁽¹⁾ Zakaz ten został ustanowiony zgodnie z okólnikiem Rady Państwa w sprawie zakazu handlu rogami nosorożca i kośćmi tygrysa, nr 39/1993 z dnia 29 maja 1993 r.

⁽²⁾ Fragment ostrzeżenia nr 41 opublikowanego przez CITES (luty 2012 r.): „Chiny wprowadziły zakaz przywozu rogów nieoprawionych i niebędących częścią trofeum myśliwskiego. Oznacza to, że sam róg nie może być przywożony do Chin. Środek ten został wprowadzony przez władze chińskie jako wsparcie dla inicjatyw podjętych przez inne państwa w celu ograniczenia nielegalnego handlu. Zakaz ten nie ma jednak zastosowania w odniesieniu do trofeów myśliwskich, których częścią są rogi nosorożców. Oprawione głowa, bark lub całe ciało wraz z rogami jako trofeum myśliwskie mogą być przywożone do Chin z dowolnego kraju pochodzenia. Zakaz ten oczywiście nie ma też zastosowania do rogów żywych nosorożców, w odniesieniu do których wydano zezwolenie na przywóz”.

⁽³⁾ Zob. pkt 32 – 34 wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie C510/99 (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61999CJ0510:EN:HTML>)

Biorąc pod uwagę wzrost nielegalnej działalności związanej z handlem rogami nosorożca w UE i udział przestępczości zorganizowanej dążącej do pozyskania i komercjalizacji takich produktów, zaleca się państwom członkowskim stosowanie podejścia opartego na ryzyku i zapewnianie jak największego stopnia kontroli przy rozpatrywaniu wniosków o wewnątrzunijne świadectwa. W tym kontekście szczególnie istotne jest, że grupy zaangażowane w działania przestępcze dotyczące rogów nosorożca posługiwały się nieuczciwie unijnymi świadectwami dla wewnątrzunijnego handlu wydanymi zgodnie z art. 8 ust. 3, jako dokumentami mającymi na celu potwierdzenie legalności skradzionych okazów. Ponadto skradzione okazy zostały niedawno wystawione na sprzedaż, w szczególności przez domy aukcyjne na terenie Unii.

Istnieje zatem ryzyko, że unijne świadectwa dla wewnątrzunijnego handlu są wykorzystywane przez te grupy w ramach ich ogólnej strategii nabywania rogów nosorożców i nielegalnego handlu nimi. Państwa członkowskie mają obowiązek unikania wydawania świadectw, które mogłyby ułatwiać takie działania, należy zatem rozpatrywać wnioski w odniesieniu do wewnątrzunijnego handlu w taki sposób, aby ograniczyć to ryzyko do minimum.

3. Zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 338/97 wywóz lub powrotny wywóz z Unii okazów gatunków wymienionych w załączniku A jest dozwolony tylko w wyjątkowych przypadkach. W tym względzie, jeśli po przeprowadzeniu odpowiedniej oceny ryzyka, jak przedstawiono powyżej, organy państwa członkowskiego uznają, że nie istnieje ryzyko, iż z wydania zezwolenia mogą skorzystać osoby uczestniczące w nielegalnym pozyskiwaniu lub handlu rogami nosorożców, warunki uprawniające do wydania zezwolenia na podstawie art. 8 ust. 3 muszą w dalszym ciągu być przedmiotem ścisłej wykładni⁽¹⁾.

System mający zastosowanie do wewnątrzunijnego handlu rogami nosorożców będzie się różnić w zależności od warunków określonych w art. 8 ust. 3 lit. a), b) i c).

Na mocy art. 8 ust. 3 lit. a) (tzn. okazy „pozyskane lub wprowadzone na terytorium Wspólnoty, zanim zaczęły w stosunku do nich mieć zastosowanie przepisy odnoszące się do gatunków wymienionych w dodatku I do Konwencji lub w załączniku C1 do rozporządzenia Rady (EWG) nr 3626/82⁽²⁾, lub też w załączniku A)” kluczowym elementem jest to, że to na wnioskodawcy spoczywa obowiązek wykazania, iż okazy zostały nabyte lub sprowadzone na terytorium UE przed dniem 4 lutego 1977 r. w odniesieniu do wszystkich gatunków nosorożca z wyjątkiem nosorożca białego (w przypadku którego obowiązuje data 1 lipca 1975 r.). Jeśli wnioskodawca nie może przedstawić takich dowodów, wówczas świadectwo nie powinno zostać wydane.

Wydaje się, że wiele przedmiotów jest prezentowanych jako „okazy przetworzone”, których handlowe wykorzystanie jest regulowane na podstawie art. 8 ust. 3 lit. b) rozporządzenia (WE) nr 338/97 i art. 62 ust. 3 rozporządzenia Komisji (WE) nr 865/2006⁽³⁾. Jeżeli przedmiot spełnia warunki określone w art. 2 lit. w) rozporządzenia Rady i może być uznany za okaz przetworzony, wówczas nie jest potrzebne żadne świadectwo do celów handlowych w Unii. Jednakże definicja „przetworzonego okazu” musi być również interpretowana zawężająco:

- wnioskodawca musi najpierw wykazać, że okaz został pozyskany „50 lat przed wejściem w życie rozporządzenia (WE) nr 338/97”, tj. przed dniem 3 marca 1947 r.,
- ponadto fakt, że róg nosorożca jest zamontowany na płycie, tarczy albo innego rodzaju podstawie, ale bez jakichkolwiek innych zmian w stanie naturalnym, nie powinien być wystarczający, by uznać produkt za „okaz przetworzony” zgodnie z art. 2 lit. w) rozporządzenia (WE) nr 338/97. Wytyczne opracowane przez Komisję Europejską w odniesieniu do przetworzonych okazów zostaną odpowiednio zmienione. Ponadto wymóg zawarty w art. 2 lit. w), aby zmiana została przeprowadzona dla „wytworzenia biżuterii, ozdoby, dzieła sztuki, przedmiotu użytkowego lub instrumentu muzycznego” również powinien zostać poddany ścisłej i dogłębnej analizie, ponieważ wydaje się, że w niektórych przypadkach, które miały niedawno miejsce, zmiana (na przykład znaczące rzeźbienia, grawerowania, dodanie lub doczepienie przedmiotu artystycznego lub użytkowego itp.) nie miała wyraźnie artystycznego charakteru, a zatem warunki określone w art. 2 lit. w) nie były spełnione.

W przypadku składania wniosków dla wewnątrzunijnego handlu rogami nosorożców na podstawie art. 8 ust. 3 lit. c) przypomina się państwom członkowskim, że ponieważ przywóz rogów nosorożca (w charakterze dóbr osobistych, zwłaszcza trofeów myśliwskich) jest możliwy jedynie z powodów niehandlowych, nie ma możliwości wydania ich właścicielom świadectwa do celów handlowych na terenie Unii na podstawie art. 8 ust. 3 lit. c).

4. Jeżeli zostaje wydane, świadectwo powinno opisywać odnośny produkt wystarczająco szczegółowo, aby było jasne, że może ono być wykorzystane wyłącznie dla danego okazu i nie może być nielegalnie wykorzystane w odniesieniu do innych okazów. Dodatkowo oraz o ile pozwala na to prawo, państwa członkowskie mogą rozważyć możliwość zestawiania, sprawdzania i rejestrowania tożsamości wnioskodawcy oraz nabywcy (np. dzięki przechowywaniu kopii ich dokumentów tożsamości). Można również ustanowić warunek, który zobowiąże sprzedającego do poinformowania organów o tożsamości nabywcy.

⁽¹⁾ Na mocy prawa Unii, zgodnie z wykładnią Trybunału Sprawiedliwości, wyjątki od przepisów prawa Unii muszą być interpretowane zawężająco.

⁽²⁾ Dz.U. L 384 z 31.12.1982, s. 1

⁽³⁾ Dz.U. L 166 z 19.6.2006, s. 1.

Ponadto unijne świadectwa dla handlu wewnątrzunijnego powinny być wystawiane na podstawie transakcji – do celów wyłącznie jednej transakcji – co oznacza też, że świadectwo jest ważne wyłącznie dla posiadacza określonego w polu 1 tego świadectwa. Jest to oparte na art. 11 ust. 3 akapit drugi rozporządzenia (WE) nr 865/2006, który zezwala państwom członkowskim na wydanie „świadectw dotyczących określonej transakcji, gdy istnieją inne czynniki związane z ochroną gatunków uniemożliwiające wydanie świadectwa dotyczącego określonego okazu”.

5. Przywóz do UE trofeów myśliwskich z nosorożca

Wprowadzanie nosorożców oraz produktów pochodnych do UE nie jest dozwolone do celów handlowych, natomiast zezwala się pod pewnymi warunkami na wprowadzanie do UE trofeów myśliwskich⁽¹⁾, o ile uznaje się je za dobra osobiste lub majątek gospodarstwa domowego na podstawie art. 57 rozporządzenia (WE) nr 865/2006.

Na podstawie rozporządzenia Komisji (UE) nr 2015/870⁽²⁾ zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 865/2006, pierwsze wprowadzenie na terytorium UE trofeów myśliwskich okazów wszelkich gatunków nosorożca uzależnione jest od przedstawienia zezwolenia na przywóz przez przywożące państwo członkowskie UE. Zgodnie z prawodawstwem Unii Europejskiej takie trofea myśliwskie są dobrami osobistymi i majątkiem gospodarstwa domowego i powinny pozostać własnością właścicieli po przywozie. Nie mogą być one sprzedawane lub wykorzystane w inny sposób do celów handlowych.

W ciągu ostatnich lat przepisy dotyczące handlu trofeami myśliwskimi okazów nosorożca były nadużywane przez organizacje, które zatrudniały osoby w państwach przywozu, opłacały ich podróż do Republiki Południowej Afryki oraz ich polowania na nosorożca, po czym wchodziły w posiadanie rogów i sprzedawały je nielegalnie do krajów azjatyckich. Oprócz rozpowszechnionego nadużywania trofeów myśliwskich pochodzących od nosorożców do nielegalnych celów handlowych w Republice Czeskiej, dochodzenia przeprowadzone na Słowacji, ale także w państwach trzecich (Stany Zjednoczone), wskazują, że podobny sposób działania, w ramach którego zatrudniano pseudo-myśliwych, a nawet myśliwych polujących „w dobrej wierze”, był szeroko wykorzystywany przez organizacje przestępcze, aby transportować rogi nosorożców z Republiki Południowej Afryki do Azji.

Aby zaradzić temu problemowi, zgodnie z zaleceniem grupy zadaniowej CITES ds. wdrożenia przepisów dotyczących nosorożca (zob. przypis 4), należy „wdrożyć przepisy i egzekwować kontrole, aby zapobiec wykorzystywaniu rogów stanowiących część legalnie nabytych trofeów do celów innych niż jako trofea myśliwskie oraz aby zagwarantować, że trofea te pozostają w posiadaniu właściciela do celów wyszczególnionych w zezwoleniu na wywóz wydanym przez CITES”.

W tym kontekście zaleca się, aby państwa członkowskie UE:

- 1) przy podejmowaniu decyzji odnośnie do wniosków o wydanie zezwoleń na przywóz trofeów myśliwskich w przypadku okazów nosorożca:
  - zwracały szczególną uwagę, czy kandydat posiada doświadczenie myśliwskie i informowały go, że przywóz do UE może być dopuszczony jedynie na użytek własny,
  - kontaktowały się z krajem wywozu, jeśli jest to konieczne, aby mieć pewność, że organy zarządzające CITES są poinformowane o planowanym polowaniu i wywozie i nie mają informacji przemawiających przeciwko wydaniu wnioskodawcy zezwolenia na przywóz;
- 2) przy wydawaniu (po należytych upewnieniu się, że zostały spełnione wymogi zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 338/97 i powiązаныmi rozporządzeniami) zezwolenia na przywóz umieszczały w tym zezwoleniu następujący tekst: „Zezwala się na przywóz tego trofeum myśliwskiego jedynie na użytek własny. Przedmiot pozostaje własnością posiadacza tego zezwolenia. Zezwolenie to przedstawia się właściwym organom na ich żądanie.”;
- 3) jeżeli to możliwe zgodnie z prawem krajowym, przeprowadzają kontrole oparte na ocenie ryzyka wśród osób, które przywoziły trofea myśliwskie nosorożców od 2009 roku⁽³⁾, aby sprawdzić, czy są one nadal w posiadaniu tych trofeów, a także udostępniają wyniki tych kontroli innym państwom członkowskim UE, Komisji Europejskiej i Sekretariatowi CITES.

⁽¹⁾ Definicja trofeum myśliwskiego jest określona w art. 1 ust. 4b rozporządzenia (WE) nr 865/2006.

⁽²⁾ Dz.U. L 142 z 6.6.2015, s. 3.

⁽³⁾ W odniesieniu do przywozu trofeów myśliwskich nosorożca, który miał miejsce przed wejściem w życie wymogu uzyskania zezwolenia na przywóz, można na żądanie uzyskać od krajów wywozu informacje dotyczące osób wnioskujących o trofea myśliwskie pochodzące od nosorożców.